

Motion till riksdagen 2012/13:Sf364

av **Tomas Eneroth m.fl. (S)**

Utgiftsområde 8 Migration

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett gemensamt europeiskt asylsystem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att utveckla och förbättra Dublinsamarbetet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Sverige inom EU ska verka för att Frontex utvärderas samt att UNHCR ges en mer aktiv roll i Frontex operativa arbete vid EU:s gränser.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stärkt barnperspektiv i migrationspolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utvärdering görs av nuvarande lagstiftning samt att skärpta regler kring arbetsgivaransvaret införs för att förflytta fokus från arbetstagaren till arbetsgivaren.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utöka kvalificeringsperioden för permanent uppehållstillstånd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att förändra begreppet synnerligen ömmande omständigheter i utlänningslagen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av tydliggörande vad gäller begreppet inre väpnad konflikt.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av system för hantering av feltolkning inom migrationspolitiken och eventuella påföljder vid densamma.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning av personal inom Migrationsverket och domstolar vad gäller genus-, barn- och hbtq-perspektiv i prövningsprocessen.

Fel! Okänt namn på

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Migrationsverkets utredningar av tortyr.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd för ett värdigt återvändande.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att alla landets kommuner solidariskt tar ansvar för flyktingmottagandet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att titta på nya boendemöjligheter för nyanlända i syfte att uppnå ett värdigt mottagande och en bra väg in i samhället.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag om hur Migrationsverket ska stärka mottagningsverksamheten i kommunerna.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsyn över tolkförmedlingar.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kraftfullt svenskt agerande på hög nivå inom EU för ett solidariskt mottagande för vidarebosatta.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagändring i fråga om kraven på identitetshandlingar så att familjer från Somalia inte hindras från att återförenas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försörjningskrav vid anhöriginvandring.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att utreda tvåårsregeln på grund av anknytning.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att alla landets kommuner solidariskt tar ansvar för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna ska ha förutsättningar för att tillgodose behovet av godemän.²
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utforma gemensamma riktlinjer för landsingen när det gäller vård till papperslösa.³
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för lagföring av oseriösa arbetsgivare som olagligen anställer personer utan arbetstillstånd samt att en lagändring sker så att skadestånd kan tilldömas arbetstagare vid olagligt anställningsförfarande.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 3 hänvisat till JuU.

² Yrkande 22 hänvisat till CU.

³ Yrkande 23 hänvisat till SoU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Migrationen i världen ökar och Sverige är en del av den utvecklingen. En del söker sig hit för att söka skydd, andra för att förena sig med sin familj och en del för att arbeta. Oavsett skälet till att människor flyttar hit så bidrar de med kunskaper, idéer, arbetskraft och företagande, som har fått och kommer att få stor betydelse för Sveriges utveckling. Migration handlar om människor och möjligheter. Det är bra att människor kommer till Sverige och vill arbeta, men Sverige måste bli bättre på att välkomna människor som flyttar hit och bättre ta tillvara deras kunskaper och resurser. Barn väljer inte själva att bli migranter. Därför måste särskild hänsyn tas till barnens situation i all typ av migration. Barns rättigheter på migrationsområdet måste stärkas.

Under vissa tider har Sverige verkat för att människor skulle söka sig till vårt land för att fylla ut den brist på arbetskraft som funnits. Denna migration har varit en viktig del i den svenska utvecklingen. Genom partssamverkan på arbetsmarknaden har arbetsgivare och fackliga organisationer tagit ett gemensamt ansvar för integration och stabilitet via vad som brukar kallas den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Vi socialdemokrater värnar den reglerade invandringen men också rätten att söka asyl som är en grundläggande mänsklig rättighet. Den utgår ifrån människors behov av skydd och deras fruktan för förföljelse. Varje person som söker asyl i Sverige ska få en individuell och rättssäker prövning samt ett beslut inom rimlig tid.

Samtidigt som vi ser en rad positiva effekter av migrationen kan vi se några negativa effekter. Globaliserad brottslighet och människohandel leder till utsatthet och beroendeställning för många människor. Detta utgör en politisk utmaning, såväl för Sverige och EU som för övriga världen. Orättvisa ekonomiska villkor och avsaknaden av demokrati är några förutsättningar för människohandel, och åtgärder bör därför sikta på att minska klyftor och stärka demokratin.

Vi vill bibehålla den tradition som gjort att Sverige ses som ett föredöme vad gäller att såväl ge människor skydd som att vara påverkande för stabilisering och demokratisering av regioner i världen.

Vi socialdemokrater vill bejaka den globala migrationen liksom uppmontra den cirkulära migrationen, och vi vill också verka för en politik som motverkar kriminella inslag liksom den förföljelse som utgör skäl för att människor tvingas fly. Vi vill se en politik med bred förankring i Sveriges riksdag men också hos medborgarna i hela landet. Regeringen valde en annan väg och på den migrationspolitiska ramöverenskommelsen med Miljöpartiet finns höga förväntningar på leverans. Under det ett och ett halvt år överenskommelsen funnits har ännu inga konkreta politiska förslag hamnat på riksdagens bord. Den starkaste oppositionen mot överenskommelsen verkar finnas inom regeringen.

En europeisk asyl- och migrationspolitik

Inom Europeiska unionen skapas möjligheter för en harmoniserad asyl- och migrationspolitik. Det är i grunden en viktig utveckling som vi socialdemokrater har medverkat till. Det är dock viktigt att denna harmonisering kännetecknas av de värderingar som Sverige stått för. Det övergripande målet måste vara att EU genom en harmonisering kan öka sin kapacitet inom politikområdet.

Under året ska ett gemensamt asylsystem upprättas inom unionen. Regeringen måste agera aktivt för ökade resurser och högre ambitionsnivå om det ska finnas någon som helst realism i att systemet ska vara klart i år. Den svenska hållningen måste vara att nu och även efter ett genomförande vara pådrivande för en humanitär och kraftfull hållning som ger skydd och skapar stabilitet i en allt mera globaliserad värld. I ett gemensamt asylsystem måste en hörnsten vara att asylsökande får en rättvis och rättssäker behandling oavsett vilket land de kommer till i EU. Det ska respektera mänskliga rättigheter och bygga på tillit mellan länderna. Vi måste ha ett solidariskt system där vi gemensamt delar på ansvaret för detta.

Vi vill också understryka behovet av att utveckla och förbättra Dublinsamarbetet för att skydda familjers sammanhållning, garantera rättssäkerheten samt värna mänskliga rättigheter. Vår uppfattning är att det i Dublinförordningen ska ingå att överföringar tillfälligt ska kunna upphöra samt att fokus framöver också sätts på mottagandet vid överföringar.

EU:s gränsövervakningssystem, Frontex, som bland annat byggs upp vid Europas södra gräns visar på en oroande utveckling. Frontex har starkt ifrågasatts av många internationella organisationer utifrån rapporter om att rätten till asyl inte värnas utan att Frontex hindrar människor från att ta sig in i EU för att söka asyl. Frontex ska inte användas för att bygga murar mot omvärlden utan skapa ordning och reda vid unionens yttre gränser. Styrkeförhållandena mellan migranter som kommer i rangliga båtar över Medelhavet, i många fall utan vatten och mat, och Frontex skiljer sig markant. Därför bör Frontex utvärderas och dess funktion diskuteras och granskas inom EU. UNHCR bör ges en än mer aktiv roll i Frontex operativa arbete vid EU:s gränser.

Hittills har fokus riktats alltför ensidigt mot åtgärder för att minimera migrationen till EU. Detta trots att de stora utmaningarna handlar om att förebygga mänskliga katastrofer som pågår i områden nära EU samt de demografiska utmaningar unionen står inför det närmaste decenniet.

Inom EU lever idag många människor utan uppehållstillstånd, inte sällan under fruktansvärda förhållanden när deras utsatthet hänsynslöst utnyttjas. Mänskliga rättigheter är universella och innefattar även dem som lever inom EU utan tillstånd. Att förhindra de dagliga kränkningarna av dessa människors rättigheter borde vara av högsta prioritet.

Fel! Okänt namn

Barnperspektiv i migrationspolitiken

Barn väljer inte själva att bli migranter. Barn väljer inte sina föräldrar eller den situation de befinner sig i. Vi socialdemokrater vill göra FN:s konvention om barns rättigheter, också kallad barnkonventionen, till svensk lag för att barns rättigheter ska tas på allvar. Alla barn som bor i Sverige ska ha samma rättigheter. Det gäller även ett barn som har kommit till Sverige som flykting och sökt asyl här, antingen tillsammans med sin familj eller som ensamkommande barn. Barnets bästa ska vara vägledande vid alla beslut som rör barn och här har vi ett viktigt arbete att göra inom lagstiftningen och vid myndigheter.

För oss socialdemokrater är det viktigt att alla barn i vårt land har rätt till skola och vård, och vi är glada att denna viktiga ståndpunkt nu också delas med regeringen. Det innebär att Sverige därmed blir ett ännu bättre land för våra minsta. Samtidigt finns flera grupper av barn som löper risk att få sina rättigheter kränkta och exempelvis utsättas för människohandel i svensk migration. Skyddet av och kännedomen om dessa barn måste förstärkas och nuvarande praxis i ärenden som rör barn och unga, exempelvis apatiska barn, bör mildras.

Arbetskraftens ökade rörlighet

Vi socialdemokrater ser ett värde i utbytet av kunskap och möjligheterna för människor att söka arbete över nationsgränserna. Sverige har haft en lång tradition av arbetskraftsinvandring men också tider då svensk arbetskraft i stor utsträckning sökt sig utanför vår nation för att erhålla arbete men också för att skaffa en kompetens för att stå starkare på den svenska arbetsmarknaden.

Arbetskraftsinvandring från tredjeländ har varit föremål för en parlamentarisk utredning, den så kallade KAKI-utredningen (N2004:09). Vi socialdemokrater markerade i utredningen att svensk lagstiftning skulle värna de arbetskraftsinvandrade liksom den svenska arbetsmarknadsmodellen genom att bibehålla den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen och klargöra skiljelinjerna mellan asylprocess och arbetskraftsinvandring.

Exemplen där människor utnyttjas på arbetsmarknaden har inte minskat i tider av lågkonjunktur. Hotell- och restaurangfacket har i rapporten Till vilket pris som helst? granskat 64 arbetsplatser som ansökt om och fått beviljat att anställa migrerad arbetskraft. Ett eller flera lag- eller avtalsbrott hittades hos samtliga av de 64 arbetsplatserna. 61 av 64 företag bryter mot kollektivavtal och lagar när det gäller utbetalning av löner och ersättningar. Vissa hankar sig fram med 3 000–4 000 kronor i månadslön och andra jobbar tolv timmar om dagen sju dagar i veckan. Det är inte acceptabelt att arbetsgivare utnyttjar migranters utsatthet, oavsett bransch. Det är därför viktigt att en utvärdering görs av den förändrade lagstiftningen och att stabila förutsättningar skapas som ger trygghet för såväl individ som arbetsplatser och företag.

Fel! Okänt namn på

TCO har också tittat på erfarenheter av arbetstillståndsansökningar inom sina förbunds branscher och konstaterar även de att reglerna behöver förbättras.

Vår uppfattning är att det finns några förändringar som kan genomföras omgående för att skapa ordning och reda samt arbetsro för migrerad arbetskraft. Sanktioner mot en arbetsgivare som bryter mot regelverket genom att inte betala den lön eller ge de arbetsvillkor som var förutsättningen för arbetstillståndet måste införas. En annan åtgärd är att införa en vandelsprövning av arbetsgivaren, vilket innebär en förflyttning av fokus från den sökande individen till arbetsgivarens seriositet. En tredje är att erbjudandet om arbete måste göras bindande för att migrerad arbetskraft ska få en rättssäker behandling.

Förslaget som den parlamentariska kommittén lade fram i utredningen Cirkulär migration (SOU 2011:28) om att utöka kvalificeringsperioden för permanent uppehållstillstånd tilltalar oss. Det innebär att den som haft uppehållstillstånd för arbete, eller forskarutbildning, under sammanlagt fyra år de senaste åtta åren får permanent uppehållstillstånd istället för i fem år som regeln är idag.

Synnerligen ömmande omständigheter

I utredningen Den nya migrationsprocessen påtalades att en diskrepans kan finnas mellan lagstiftning och förarbeten vad gäller begreppet synnerligen ömmande omständigheter. Inför riksdagsbehandlingen av den nya utlänningslagen fanns en stor diskussion vad gäller just borttagandet av begreppet humanitära skäl och införandet av det mera juridiska begreppet synnerligen ömmande omständigheter.

I maj 2011 redovisades i departementsrapporten Synnerligen ömmande omständigheter och verkställighetshinder – en kartläggning av tillämpningen, hur undantagsbestämmelsen tillämpats och om den fått det genomslag som lagstiftaren avsett. Slutsatsen i rapporten är att domstolarnas tillämpning varit enhetlig under den undersökta perioden och att den inte har avvikit från vad Migrationsöverdomstolen uttalat medan Migrationsverkets tillämpning varit mindre enhetlig.

Migrationsverket anser sig ha utnyttjat det utrymme som finns och ändå fungerar det inte. Det vittnar bland annat en rad humanitära organisationer och barnrättsorganisationer om. Då måste det innebära att det är fel på den praxis som utarbetats eller på lagstiftningen. Vår uppfattning är att begreppet synnerligen ömmande omständigheter har kommit att tolkas alltför restriktivt och bör ändras. Vi menar också att nuvarande praxis i ärenden som rör barn ska mildras.

Inre väpnad konflikt

Vi socialdemokrater har vidare lyft fram frågan om den tolkning som gjorts av Migrationsdomstolen rörande begreppet inre väpnad konflikt. I rapporten

Fel! Okänt namn på

Vad krävs för att få asyl? från Svenska Röda Korset och Raoul Wallenberginstituttet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt konstateras ”att bestämmelserna om väpnad konflikt [...] och skiljelinjen dem emellan är otydlig och svårtillämpbar. Frågan är om lagstiftaren insåg problematiken med två likalydande bestämmelser med olika innebörd?” Kritiken är mycket hård men berättigad och därför måste begreppet inre väpnad konflikt ändras så att skyddsgrunden blir rättssäker.

I takt med att allt fler nationaliteter finns bland dem som kommer till vårt land är det av största vikt att tolkar finns tillgängliga som har kompetens att ge en rättvisande tolkning av de berättelser som ska ligga till grund i prövningen. Det handlar om att den sökande ska få en rättssäker behandling. Tolkfrågan och kompetensen hos tolkarna är därför mycket viktig. Ett system med prövning av tolkens agerande vid feltolkning och eventuella påföljder vid feltolkning bör utredas.

Likabehandling i asylprocessen

Utvidgningen av flyktningbegreppet, som infördes före 2006, är betydelsefullt, och det är viktigt att det resulterar i konkreta resultat i det prövningsarbete som görs hos migrationsmyndigheten. Kvinnor som utsatts för våldtäkt eller förnedrande handling har ofta svårt att framlägga sina skäl. De satsningar som har gjorts för att utreda kvinnors asylskäl måste fortsätta, till exempel när det gäller möjligheter att få välja handläggare, tolkar och offentliga biträden.

Det är av största vikt att Migrationsverket ges resurser för utbildning och kompetensutveckling för att kunna hantera de könsmässiga skillnader som kan förekomma liksom att personalen utbildas och kompetensutvecklas i att hantera barns och hbtq-personers speciella skäl vid asylansökan.

En stor andel av de asylsökande har utsatts för tortyr. Migrationsverkets medicinska utredningar vid misstanke om tortyr måste följa tydliga rutiner. Ifrågasätter verket att den asylsökande torterats menar vi att det är skäl för att en utredning ska göras. Sverige har i Europadomstolen fällts för att Migrationsverket ansåg att det inte var tillräckligt säkert att personen torterats och avslag ärendet. Men Europadomstolen ansåg att det borde ha gjorts en grundlig medicinsk utredning.

Bättre och snabbare landinformation

Uppdaterad och adekvat landinformation är avgörande när snabba förändringar sker i vår omvärld, som resulterar i att människor tvingas fly av rädsla för sina liv. Landinformationen tillsammans med rättsliga ställningstaganden är del av det som ligger till grund för asylprövningen. Därför är det av största vikt att den är aktuell, lätthanterlig och transparent för såväl personal inom Migrationsverket som andra. Vi ser positivt på att en gemensam portal för landinformation på EU-nivå nu kommer till stånd.

Stöd för återvändande

Ett värdigt återvändande för de människor som får avslag på sin asylansökan är en central del i den svenska migrationspolitiken. Det är av största vikt att Migrationsverket genom ett bra motivationsarbete vid avslagsbeslut kan motivera till och verka för ett värdigt återvändande.

Ambitionen måste vara att i minimal utsträckning tvingas överlämna fall till polisen för handräddning vid avvisningsbeslut. De etiska regler som finns inom Migrationsverket och polisen måste följas och eventuella avsteg måste utredas och hanteras utifrån uppställda regelsystem.

Inom såväl EU som nationellt sluts återtagandeaftal med berörda länder. Dessa avtal kan vara en möjlighet för att finna värdiga och hanterbara former för återvändande. Det är dock viktigt att avtalen är utformade så att parterna gör enhetliga bedömningar av avtalstexterna och att dessa är transparenta för individen och samhället. Avtalen måste vidare vara utformade så att överenskommelser inte får sådana konsekvenser att de minimerar människors möjlighet att söka skydd enligt gällande konventioner.

Mottagande i landet

Flyktningmottagandet är inte jämnt fördelat över landet. Ett antal kommuner tar ett stort ansvar för mottagandet medan andra intagit en minst sagt avhållsam hållning. Denna utveckling är olycklig. Trycket på de kommuner som påtagit sig ansvaret är mycket hårt och löper risk att generera en rad problem, inte minst under rådande konjunkurläge. Därför måste alla Sveriges kommuner ta emot flyktingar.

Flyktningmottagandet i Sverige behöver utvecklas, med den självklara utgångspunkten att alla ska ges en reell chans till egen försörjning och att bli en aktiv del i samhället. De stimulansåtgärder som hittills gjorts från regeringens sida har inte nått önskade resultat.

När det gäller mottagandet vill många av landets kommuner ta, och tar också, ett stort ansvar för asylsökande, även om det är Migrationsverket som ansvarar för mottagande och placeringar. Under den tid asylsökandena väntar, och i den pressade sociala situation de befinner sig, behöver Migrationsverket ta ett större ansvar för sökandes sociala situation på fritiden. Det är ett arbete som mycket väl kan samordnas och organiseras i samverkan med berörda kommuner och ideella organisationer. Vi socialdemokrater skulle vilja se ett tydligare uppdrag för Migrationsverket att stödja kommunerna i arbetet med att stärka mottagningsverksamheten. Det handlar inte bara om bra boenden utan om ett helt samhälle och en fritid för den enskilda som måste fungera.

Det är av största vikt att frågan om ett solidariskt mottagande lyfts fram och att signalsystem ges till alla Sveriges kommuner. De ekonomiska villkoren måste för kommunerna ge ett långsiktigt stabilt förhållande.

Frågan om boendet för dem som kommit till vårt land har under åren varit en för många kommuner problematisk fråga. Boendet har också för många enskilda blivit ett problem och för barnen inneburit speciella komplikationer.

Fel! Okänt namn på

Lagen om eget boende (EBO) fungerar inte och ett nytt system måste skapas. Regeringen måste omedelbart tillsätta en utredning för att titta på nya boendemöjligheter för nyanlända i syfte att uppnå ett värdigt mottagande och en bra väg in i samhället. Migrationsverket bör också se över förutsättningarna för hur dess personal kan samverka med det lokala samhället under asylprocessen.

I såväl asylprocessen som mottagandet i kommunerna utgör tolkarna en viktig funktion. Det borde vara en självklarhet att det finns tillsyn över tolkförmedlingar. Dock så har det efter förslaget i SOU 2004:15 till dags dato inte hänt någonting trots att nästan samtliga stora upphandlingar har resulterat i att lägsta pris slagit ut kvalitet och lett till ett överklagande.

Nuvarande upphandlingssystem medger att mindre seriösa tolkförmedlingar kan uppge att de har tillgång till alla kompetenser och auktoriserade tolkar utan att detta stämmer. Detta förfarande går då ut över de utbildade och kvalificerade tolkarna som får avtalsenliga arvoden och därmed oftast är något dyrare. Tolkens roll och tolkningens betydelse för rättssäkerhet och integration heter en färsk forskningsrapport om tolkservice från Lunds universitet. Den stöder detta resonemang. Slutsatsen i rapporten är att en otillfredsställande tolkservice är både dyr och rättsosäker.

Dagens brist på tillsyn över tolkservice är inte tillfredsställande och bör behandlas av DO för kartläggning om detta inte är diskriminering av såväl tolkar som alla de som är beroende av en säker tolkservice.

Kvotflyktingar

Sverige har en tradition av vidarebosättning inom ramen av vad som brukar kallas kvotflyktingar. I det internationella perspektivet och inom FN lyfts Sverige fram som ett föregångsland. Det mottagande som Sverige haft har ökat för att möta upp det stora behov som finns för människor som idag lever otryggt i de många flyktingläger som finns runt oroshärdar. Vi socialdemokrater ser positivt på denna utveckling av ökat kvotflyktingmottagande och ser även positivt på att frågan lyfts fram inom EU. Vi vill dock se att regeringen än kraftfullare markerar det gemensamma ansvarstagande som måste finnas inom den europeiska gemenskapen.

Anhöriginvandring

En stor del av den totala migrationen utgörs av anhöriginvandring – invandring som är förknippad med att anhöriga kan ges möjlighet att leva samman med den som tvingats lämna sitt land av olika skäl.

För att ansöka om återknytning finns krav på fastställd identitet. Man måste alltså ha tillförlitliga dokument, som visar identitet, för att kunna få uppehållstillstånd. Cirka 95 procent av de asylsökande från Somalia får uppehållstillstånd i Sverige. För att få tillstånd att ta en anhörig till Sverige måste en asylsökande kunna bevisa den anhöriges identitet. Eftersom Somalia har

plågats av krig i över tjugo år saknas fungerande myndigheter som kan utfärda tillförlitliga id-handlingar. De få identitetshandlingar som ändå utfärdas accepteras inte av svenska myndigheter. Därför drabbas somaliska familjer extra hårt av detta.

Vid ett antal tillfällen, senast i budgetpropositionen för 2012, lovade regeringen tillsammans med Miljöpartiet att en lagändring skulle göras. Nu räddades regeringen av en dom i Migrationsöverdomstolen som innebär att möjligheten att styrka sin identitet på annat sätt blir möjlig, främst genom dna. Vad domen innebär i praktiken och hur många som kommer att omfattas följer vi noga. Redan nu finns dock tydliga signaler om att detta endast löser situationen för en del av alla barn. För oss socialdemokrater är det oförståeligt varför en akut förändring av ett välkänt problem, som anhöriginvandring, fick dröja så länge.

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer är ett stort samhällsproblem. Forskning visar att migrerade kvinnor med tidsbegränsade uppehållstillstånd har än sämre tillgång till rättsliga lösningar för att bekämpa det våld som män utövar mot dem än andra våldsutsatta kvinnor. Den utlänningsperson som inte tidigare sammanbott med anknypningspersonen (så kallade snabba anknypningar) får genomgå en så kallad uppskjuten invandringsprövning. Innebörden är att utlänningspersonen först får ett tillfälligt uppehållstillstånd under två år. Om förhållandet består efter två år kan utlänningspersonen söka ett permanent uppehållstillstånd på grund av fortsatt anknypning. Att en utlänningsperson får bo i Sverige med en prövotid är ett undantag från vad som normalt gäller för migration till Sverige. Utredningen Kvinnor och barn i rättens gränsland (SOU 2012:45) föreslår att tvåårsregeln måste utredas vidare, vilket också är vår uppfattning. Det är centralt för att situationen för dessa kvinnor, och deras barn, ska kunna bli bättre.

Regeringen införde 2010 ett försörjningskrav som villkor för att uppehållstillstånd ska beviljas en utlänningsperson på grund av anknypning till en person i Sverige.

Försörjningskravet innebär att anknypningspersonen ska kunna försörja sig och ha en bostad av tillräcklig storlek och standard för sig och utlänningspersonen.

Vi socialdemokrater, liksom en rad tunga remissinstanser, kan inte se att en åtgärd som innebär att människor känner en otrygghet i att inte veta om man kan få återförenas under trygga villkor kommer att leda till att integration och arbetsförhet ökar. Snarare tror vi att försörjningskravet inverkar kontraproduktivt på målen om ökad integration och delaktighet i arbetslivet. I detta hänseende medför regeringens politik en oroande perspektivförskjutning där vi känner att lagen är ett sätt att minska antalet asylsökande till Sverige. Regeringen bör få i uppdrag att göra en noggrann uppföljning av denna förändring och rapportera resultatet till riksdagen.

Ensamkommande barn

Under senare år har inströmningen till Sverige av barn utan ordinarie vårdnadshavare, ensamkommande barn, ökat markant. Barn som tvingas lämna

Fel! Okänt namn på

sitt hemland och sin familj och som många gånger bär på fruktansvärda upplevelser när de anländer till Sverige. Migrationsverket prognostiserar antalet ensamkommande barn för år 2013 till 3 500. För att inte dessa barn och ungdomar ska fastna i de ankomstkommuner som finns har åtgärder satts in för att med kommunerna förhandla fram platser i hela landet. Resultatet kan inte sägas vara tillfredsställande då alltför många barn och ungdomar nu finns i ankomstkommunerna samtidigt som långtifrån alla kommuner säger sig vara villiga att ta emot dem.

Idag har länsstyrelserna ett mandat att förhandla med kommunerna om mottagandet av flyktingar. Vi socialdemokrater vill verkligen understryka vikten av att alla kommuner tar ett solidariskt ansvar för och ser möjligheter i dessa barn.

När barn kommer ensamma till Sverige och välkomnas till en kommun tillförsäkras de en god man. Då antalet ensamkommande barn stadigt ökar måste regeringen se till att kommunerna har förutsättningar att tillgodose behovet av godemän.

Papperslösa

I Sverige finns idag en stor grupp människor som lever utan uppehållstillstånd. Dessa människor lever ofta under ytterst otrygga förhållanden. De finns i Sverige som kvarstannande efter lagakraftvunna avvisningsbeslut eller som illegala migranter som av olika skäl inte har sökt uppehållstillstånd.

Reglerna för invandring till Sverige innebär starka begränsningar för de papperslösa som befinner sig här. Samhället måste kunna skydda dem från att utnyttjas samtidigt som samhället inte tillåter dem att vistas i Sverige. Samhället måste arbeta för att förebygga att människor lever här utan tillstånd och samtidigt bidra till att skapa möjligheter för utvecklingen i deras hemländer så att situationen där blir mycket bättre.

Antalet papperslösa sägs under åren ha ökat markant. Det är ingen önskad utveckling att människor lever i Sverige utanför det som brukar benämnas välfärdssamhället. Speciellt drabbas barnen i denna situation av utanförskap. De regionala skillnaderna är stora vad gäller papperslösa, och de flesta sägs enligt bedömare befinna sig i storstadsområdena.

Papperslösa barn befinner sig i en särskilt utsatt position och har inga möjligheter att själva påverka sin situation. Barn har egna och tydliga rättigheter som uttrycks i FN:s barnkonvention. Barn under 18 år som inte själva har sökt, eller vars föräldrar aldrig ansökt, om uppehållstillstånd i Sverige, utgör idag en grupp som faller utanför lagstiftningen när det gäller sjukvård (de har dock tillgång till akut sjukvård). Dessa barn omfattas inte av samma vård som barn som är bosatta i Sverige eller som de barn som är gömda men har funnits med i asylprocessen. Vi socialdemokrater anser att alla barn som lever i Sverige ska ha rätt till vård på lika villkor.

På samma sätt ska alla barn ha rätt till skolgång. Därför välkomnar vi regeringens besked i budgetpropositionen att det 2013 tas ett första steg, med

utbyggnad 2014, för dessa barns möjlighet att gå i skola. Skolan ger dessa flickor och pojkar en viktig fast punkt i en vardag kantad av oro och fruktan.

För människor som lever i Sverige utan tillstånd, liksom många andra tillfälliga besökare, är tillgången till sjukvård ett problem. Principen att människor som inte är bosatta i Sverige och som inte ingår den svenska sjukförsäkringen får betala för sig är rimlig. Men konsekvenserna kan bli svåra för dem som befinner sig i Sverige, lagligt eller ej, och som är i behov av sjukvård och inte kan betala. Kostnaden för viss vård är på vissa håll så pass hög att de allra flesta som besöker vårt land förmodligen skulle undvika att besöka sjukvården vid behov. Samtidigt är det önskvärt att människor som besöker vårt land också kan få vård om olyckan skulle vara framme eller om man plötsligt skulle må sämre och behöver träffa en läkare. Att ingen ska nekas nödvändig vård är självklart.

En översyn av nuvarande system bör göras för vad som ska gälla för personer utan försäkring, med syfte att öka tillgängligheten och överväga nya kostnadsmodeller. Vi socialdemokrater anser att en utredning skyndsamt ska tillsättas för att klargöra dessa frågor. Vidare anser vi att landstingen bör utforma gemensamma riktlinjer när det gäller vård till papperslösa.

De vuxna utnyttjas genom att exploateras på arbetsmarknaden av oseriösa arbetsgivare. En viktig åtgärd för såväl arbetsmarknaden som för att förebygga att människor lever gömda är att motverka att oseriösa arbetsgivare anställer personer utan uppehållstillstånd. Arbetsgivare som anställer arbetskraft illegalt är inga välgörare utan begår en kriminell handling. Det handlar om att på olaglig väg tjäna snabba pengar på människors utsatthet.

Det är inte de papperslösa som är roten till problemet – problemet är kriminella arbetsgivare som dumpar löner och sociala villkor. Enligt utlänningslagen är det ett brott att arbeta i Sverige utan arbetstillstånd och den som gör det kan dömas till böter. Arbetsgivaren kan dömas till böter eller fängelse enligt samma lag. På EU-nivå har en gemensam lagstiftning tagits fram för påföljder för arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU samt krav på arbetsgivarna att vidta förebyggande åtgärder och andra kontroller.

Vi socialdemokrater anser att en svensk lagändring bör göras så att arbetsgivaren kan dömas att betala skadestånd till arbetstagaren. Straffet för att utnyttja arbetskraft skulle således öka, och sannolikt minska förekomsten av oseriösa arbetsgivare, samtidigt som incitamenten för att anmäla dessa skulle öka.

Stockholm den 5 oktober 2012

Tomas Eneroth (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Kurt Kvarnström (S)

Jasenko Omanovic (S)

Eva-Lena Jansson (S)

Shadiye Heydari (S)

Annelie Karlsson (S)